

LÜHIDALT

Mudlum. Väike tekstimüür. [Tallinn:] Strata, 2023. 287 lk.

Tekstimüür on Mudlumi teise artiklikogu puhul kahtpidi tähenduslik kujund. Ühelt poolt väljendub kogumiku kirjanduskriitika osas autori pörkumine teoste kui müüri, kui arvustatavate raamatutega ei teki n-ö kaasaloovat kontakti. Teiselt poolt laob Mudlum omaenda kirjutatuga asjatundliku lugeja ette müüri, kui ootuspärase analüüsi asemel pakub ta pigem (muhedat) loba ja heietamist.¹

¹ Vrd: „[---] kohati näib tekste lugedes, et tööpoolest seisab lugeja ees kõrge telliskivimüür, millest peab edasi lugema – üle hüppama –, jõudmaks arvustuse tuamani. [---] Tekib küsimus: miks toimetaja ei sekkunud? Kuidas läksid trükki järgmised arvustuste avangud (jah, esimesed laused) [---]? Taolisi lauseid lugedes hakkab sees kergelt keerama, sest kriitiku pärast on piinlik ja autorist on kahju.” (K. Karlson, Mina, kirjanduskriitik. – Looming 2024, nr 3, lk 424)

Esimene asjaolu on tänuväärne söakus laveerimata väljendada oma konarlikke lugemismuljeid ja mõistmistõrkeid, tuua vaadeldava teose väljakutsed ja õõnsused kujukalt ja lustakalt esile. Niimoodi Mudlum ise otsekui täidabki oma sõnasutatud suuremeelset ideaali, et „raamatuid [võiksid] arvustada hoopis kunstnikud või minu poolest kasvõi elektriinsenerid, sest tsunftiseselt tekivad pikapeale omamoodi pimetähnid, tekib [---] kindel, kanoniseeritud, vääramatu hea maitse ja selle maitse valvurid – kriitikud” (lk 207). Ent professionaalse analüüsi või kogu valdkonna arengulugu haarava teoreetilise käsitluse asemel on Mudlumi silmis igasuguse kunsti vastuvõtus esmatähtis vahetu emotsionaalne mõju mis tahes eluala esindavale lihtsale kogejale. Sellise lihtsa kogeja või seinast-seina-pilguga kirjandussõbra arvustuste vóorus on kahtlemata võime lähendada kirjandust erialavälisele lugejale.

Teisest müürist aitab üle saada see, kui kogumikku lugedes kohandada ootusi tekstidele, võttes Mudlumi kirjandus-

arvustusi tema esimese kriitikakogumiku pealkirja „Ümberjutustaja” (2017) juhatusel kui vaadeldavate raamatute oma sõnades ja isikupärases stiilis edasiandmist, vabas vormis jutustusi, mis küll tõukuvad kirjandusest, kuid vonklevad käsitletava teose juurest kohati õige kaugemale. Näiteks on arvustaja korduvalt jaganud kirjanduslike arutluste kõrvale oma esimeste retuusi saamise lugu. Selle vastuvõtt eeldab aga head huvi autori isiku vastu: Mudlumi kriitika pigem jutustab midagi üsna suvalist tema enda kohta, kui paigutab käsitletava teose kirjandusajaloo ja vahetute

kirjandusprotsesside konteksti või miks mitte ka kitsamasse, st ühe autori retseptsioonilukku. Kui lisaks võtta arvesse „Väikese tekstimüüri” teise poole käsitlused teatrist ja laulupeost, mis samuti on rõhutatult asjaarmastaja, mitte asjatundja ülevaated, ning juhuslikud kolumnid, kinnitub tõik, et kogumiku tekstide kõnekus jääb nende ilmumiskonteksti – raamatuna on neil pikas perspektiivis vahest siiski mingi sotsioloogiline väärtus.

B. M.